

חזון ותביעה בחנוועה חברתיית

מtower"מן הריסוד" קובץ ד'
קופיטלים וסוציאליים
תל אביב תשכ"ג
1953

אני מוכרת לפתח בהערה אישית. ייתכן ותישמע מתוכה נימה צורמת, אך אני חייב להשמיע אותה. כשהבאתי הנה מצאתי אקסנייה שהיא מאוד חביבה עלי ומצאתי חבריהם שהיו מאוד קרוביים ללי, ואף-על-פייכן, אני מוכרת לאבהיר נקודה אחת, שהיא בשביili חיונית.

היוומה לשיחה זו יצא מתחד קבוצת חברים של מפלגת פועלי ארץ-ישראל. החברים שהחטאפו — כמעט כולם הם חברי המפלגה. ההטעורות לעורך שיחה כזאת, היא אחד מגילויי הערות האינטלקטואלית והצורך הרוחני של קבוצה זו או אחרת בchod מפלגת-פועליאי. אבל כל זה מקומו במסגרת המפלגה.

אינני צנטראליסט לפי תפיסתי. להיפר, בהודמנויות שונות

DOC01028a

1953

ניסיתי להיאבק עם תפיסות צנטראליסטיות, ואני מוכן לברר על ההתקנות הזאת, וגם להשתחרר בה במידה יכולתי. אבל אם הכוונה היא — והלוואי ואטעה — ליצור בתוך המפלגה מוקד מסויים לתחליק רצוף של בירורים — לא יוכל להזדהות עט הנטיון הזה, כי יש למפלגה מוקד לבירורים והוא — בית-ברל. בית-ברל פתווח לכל חוג במפלגה, ובירור הנערך שם פתוחו לכל החברים. נתקיימו בירורים בבית-ברל, שאלייהם הוזנו אישים גם שלא מן המפלגה. אחד מהם הוא פרופ' יעקב טלמון. אני בטוח, שgam להבא ינהג בית-ברל לפי המידה של הכנסת אורחים. טוב שישנם בירורים מבירורים שונים, המכני סיט רביבוניות ויוזרים פעילות רוחנית אוינטלקטואלית, אבל בכך יישנו מרכז אחד, והוא המוד החיבובי של מפלגת-פועלי-איי.

דבר אחר הוא אם נוצר מוקד, בכוונה תחילת, מחוץ לבית-ברל. זהו פיצול ודילול הדדי. זהה יצירה רקע להטנגשות רוחנית אוינטלקטואלית. אם כך הדבר — אראה בו תופעה שלילית שלא יוכל לחת ידי לה. אהיה מאושר, אם אשחכנה, שהעדתי זו הייתה מיותרת ואבקש סליחה אם יתררד שהיא מיותרת.

קארל מארכס וסידני ווב

אין כוונתי להשגות-יסוד לשתי הרצאות החשׂוּבות, המילאות תוכן והגובהות ברמתן האינטלקטואלית שמשמעותו, אלא לרשום הערות, ולא במסודר, בשולי הנושא בלבד. אתלה דברי באימרה אחת שמשמעותי.

למדתי בבית-ספר הנקרא בקיצור ל.ס.אי. — בית-ספר גבוה למדעי הכלכלת והמדינה בלונדון. הוא נוצר על האנגייל של התנועה הפביאנית. עד שהגעתי ללימוד הין שם שני גדולי הדור: סידני ווב וביאטריס ווב, שקראנגו להם ה„ענקים“. בימי

1953

DOC01028

לימודי הירצה שם סיدني ווב הרצתה אחת. זכורני שהוא הירצה על ההליכי התפתחות החברתית, וכשהגיע לשיא מסויים בדבריו — באותו רגע כבה החשמל ואפילה גמורה השתררה בארולם. המרצה היה אנגלי והקהל היה אנגלי — וכאילו לא קרה דבר. הוא המשיך בהרצאה ואיש בקהל לא נוע ולא צע ולא גילה שום עצבנות. אבל דבריו נשמעו בתוך התשיכה, נשמעו כבתיקול מכרז, לדבר נבואי מעל הר סיני. הוא אמר את הדברים האלה: „הקפיטאליזם לעולם לא יהוטל — הוא יגורע; הסוציאליזם לעולם לא יוקם — הוא יצמח; הפיאודאליזם מעולם לא בוטל — הוא כלת מן העולם; הכישוף מעולם לא הושמד — הוא נעלם; רדיפת הכישוף אף היא לא בוטלה על ידי החוק — היא התגדרה. זה גורלו של הקפיטה-ליום, זה עתידו של הסוציאליזם“.

מאוד התרשםתי אז מהדברים אבל משך הזמן חלה בי התפתחות מסוימת ואני סיגתי לעצמי את הדברים האלה. אף כי סיידי ווב הקדיש מרץ אינטלקטואלי עצום, כדי ליצור שיטה סוציאליסטית מנוגדת לארקטיים — בסופה של דבר הוא לוקה בגישה מארכיסטיבית. יש צד שווה מכירע בין ובין מארכס. ההבדל ביןיהם הוא תפל לגבי העיקר. ומהו העיקר? היסוד המזהה את סיידי ווב עם קארל מארכס הוא הכרחיותו של התרבות ההיסטורית והאובייקטיביות שלו. הסוציאליזם מוכחה לבוא, הוא יבוא, וההבדל מהו? — החזון של מארכס היה חזון של מהפכה: ריכוז ההון בידי יהודים, החרוששה גוברת והולכת של המוניטין עד שהדברים יגיעו לידי התנגשות, ובתוכה ממנה ייוולד עולם חדש כמורע מהפכני, כדוגמתו לידיתו של תינוק הבוקע ויוצא מרחת אם, ומאו תחילת תקופה חדשה בהיסטוריה. סיידי ווב שלל את הכרחיותה של המהפכה, הפיסטו היה תפיסה התפתחותית, השתלשותית, ההליכי צמיחה ותהליכי קמילה הדרגתיים ומעברים ממושכים ורצוד-פים משלב לשלב. אבל בעיצומו של דבר האמין גם הוא, שכאן תחילן הכרחי: סדרי-שלטון אחרים, יחסם אחרים, צורות

1953

DOC01028c

חו"שנות של קניין, של יי"זורה, של אירוגן. אלה יתגבשו במשך הזמן ווירשו את מקום הראשונים. הסוציאליזם אף פעט לא יוקט — הוא יצמה; הקפיטאליזם לא יחו"ס. — הוא יגוע? אבל שניהם כאחד מוכחדים לבוא. גם קארל מארכס וגם סידני זוב לא העמידו לפני עצם ולפניהם התנועה הסוציאלית ליסטית את הבעה. — מה יחולל בנפשו של האדם? איזה חפקיד ימלא במלחיכים אלה רצונו החופשי של כל פרט ופרט? באיזו מידת יהיה המוני אנשים נושאי התמורה הזאת באורח טרדי, בחברת מתוך רצון, מתוך אמונה אידיאית, מתוך להט ונפשי?

אבל לא רק הם פעלו בדורם, פעלו גם אנשים אחרים. מול קארל מארכס היה משה הַס; מול סינדי זוב — היה ר.ה. טוני? מול נהרו עכשו — ישנו נארוייאן. אילו היה א.ד. גורדון תי היום והיה נשאר נאמן לתורתו היהתי אומר שמו יישנו מישתו. גם אצלנו אנחנו יכולות לראות שני קסבים אלה של הציג הסוציאליסטי.

תנועת נבחנת במאבקים

ה��פלאתי על אשר פרוף. נתן רוטנשטריך סיום דבריו במשפט: **שלפי דעתך היה צריך לפתח בו, בסוף דבריו אמר:** "מה שדרוש מה בעצם הוא, שישתLER בעולם הכלכלה ובעולם היחסים האכלכליים חמושג של שירות הקיים בשטחים אחרים". חשבני, כי זהו יסודותesisות: החלפת תמריך תרוחה הפרט בתריך השילות לטובת הכלל. החלפת תתריך חראשי בתתריך שני — וזה כל הבעה. ופירושה — מאבק.

אולם תנועה איננה קבלן להצלחות כלפי ההיסטוריה. תנועה נבחנת לא רק בהישגים; היא נבחנת בעיקר במאבקים. לפמי דעתך, גורלו של המין האנושי ייעודו הוא — לחיאון: יש

1953

DOC01028

שהוא משיג וייש שאינו משיג, אבל אם הוא חドル להיאבק — הוא בשאר ללא מטרה, ובאין חזון יפרע עם. תרגום הפסוק באנגלית הוא נוקב יותר: בין חזון יישמד עם. בכלל תקופת ותקופה קיימת השאלה: מהי תנועה שיש לה חזון? מהי תנועה שבאה בתביעות אל המין האנושי, אל החברה? מי שירצה לומר, שהליבראליזם הוא תנועה שבאה בתביעות אל החברה האנושית, יחטא בהטענות גמורה מהמציאות. וודאי שיש כל מיני גוונים לסוציאליזם. אבל הצד השווה לכל גווניו וביחוד לסוציאליזם שאנו גורסים אותו — שהוא תנועה הבאה בתביעות. זהה תנועה שאינה מסתפקת במצב הקיים: זהה תנועה המורדת במצב הקיים; והיא אינה מוכרכה תמיד למורד מעל באריקדות ומתחוץ ציות למטה מהפכני עולמי אחד. היא יכולה לחשוב שאין מטה אחד. אולם גם כשהיא מסתלקת מהתפיסה המטה העולמי האחד וועוברת להתפיסה אחרת — היא אינה מתכחשת עליידי כך למהותה; רק כשהיא חדרה לתבoui, כשהיא חדרה למורוד — היא מתכחשת למהותה. תנועה זו פועלת לא תמיד באורת ישיר; יש ומלאכתה נעשית בידי אחרים. לעיתים עליידי מלאך ושליח ועל-ידי אחרים. אינני יודע מה היה גורל התחרקה הסוציאלית באנגליה, ואני יודע אם הייתה אングלייה זוכה לחשוף לויד ג'ורג', אילמלא הייתה קמה התנועה הפביאנית, תנועה מצומצמת מאוד, שבה היה יקוד של להט ויצירה חברתית, ואשר ניגשה באמת מידת אהבה לעניוני החברה. היא הקרינה השפעתה, ובעצם זו הייתה מטרתה. הסיסמה של הפביאנים לא הייתה לחפות בעצם את השלטון. הסיסמה שלהם הייתה: "התקדרה של תפיסתם"! הם יקימו צוות מזומצם; הם ילמדו. ביעות; הם יגבשו פחרוגות לביעות אלו. במגמה סוציאליסטית. מגמה הייתה להם. אמת-מידה הייתה להם. רצון היה להם. דרך הייתה להם. לאור עקרונות אלה פעלו והחדירו את תפיסותיהם, ועל-ידי כך יצרו מנוף רותני שהחל להניע את גלגוליו, החל להזין סדרים וליזור חדשות.

ה ה ג יו נ ה ה I S T O R I Y S H תנוודות המטווטלת

1953

DOC01028e

אם נראה את התהליך הדיאלקטי של תנוודות המטווטלת באנגליה, נמצא, כי בתקופת מלחמת העולם השנייה נזקק השלטון – בגלל שעת חירום לאומית – לשורה של אמצעים, שהיו במהותם סוציאלייסטיים. כך נzag שלטון לא סוציאלייסטי, קוואליציה שהמפלגה הסוציאלייסטית הייתה מייעצת בתוכה. בקרוב העט גמלו צרכיהם שאפשר לספק אותם תחת לחץ שעת חירום, והוא אמר לעצמו: הרי דברים אלה לא יהיו נחלתי. אבל העט התרgal לסדרים אלה ולאחר שחלפה שעת החריון הוכחה שדבר זה הוא אפשרי.

גמילת הצרכים והتبיעת שהtagבשה בעט להביא צרכיהם אלה על סיפוקם – הם שהעלו את מפלגת ה„לייבור“ לשולטן ב-1945. צ'רצ'יל היה אז בשיא זוהריו כמנהייג עולמי בשעת הירום; הוא היה המנתח הגדול במלחמה, שבשביל אングליה חברה, כתרבות, כאורח חיים, כמעצמה גדולה – היה מלחמה לחיים ולמות. והוא ניצח במלחמה זו. ואף-על-פייכן הבוחר האנגלי אמר: עכשו – לא אתה! אתה את שלך עשית, גמרת: עכשו דרוש דבר אחר. ולקחו איש היוזה, צנעה, נחבא אל הכלים, טיפוס של „מלמד“ (הוא מורה בית ספרי, ומורה לא מהראשונים; על כל פנים לא מהمبرיקים, לא מהמוזהירים). אישיות אפורה לחלוטין, אדם מן השורה, אטלי. העט האנגלי אמל: ראש-ממשלה תהיה לנו, כי אתה תבצע מה שדרוש לנו. ממשלה-הטופלים הראשונה אחורי מלחמתה העולטת השנייה הייתה משחו מהפכני. היא חוללה מהפכות בסדרי החברה האנגלית. היא שידדה מערכות. היא יצרה מערכת שלימה של מוסדות חברתיים שלא היו כמושת קודטילבן.

כיצד אפשר, אי-פוא, לומר, שהסוציאליום האנגלי הוא אגף של התנועה הליברלית? אותו אגר שמאלי רדייקלי. במפלגת

1953

DOC01028f

הטוריים, ייחד עט הש禮ד של המפלגה הליברלית, נעשו לאגנ"ה של מפלגת ה„לייבור" מבלי שיודו בכך. תוך ארבע וחמש שנים נחללה מהפכת חברתית בחצי אנגליה, בתחום השירותים, הגימלאות והחינוך, והדאגה לשיכון והטיפול בילד ובאשה, הרחבת הביטוח הסוציאלי ועוד.

ד"ר י. בוניזוד: בוווריג' הוא שיזם את הביטוח הסוציאלי... מ. שרת: אתה חושב שבווריג' ירש את תורתו מהאסכולה הליברלית? תופעה כמו בווריג' יכולה לבוא לעולם בלי הסוציאליזם האנגלי ובלי הפביאנים?acha חושב שבווריג' קיבל השראתו מבריט?

ד"ר י. בוניזוד: כן.

מ. שרת: מה הייתה תורתו של בריט? בריט אמר כך: צריך להיות חופש ושוויון ידוע. ואז כל אחד יהיה חופשי לפעול ולצבור הון. המדינה אינה צריכה להתערב. היא צריכה רק לשמור על החופש והסדר. בעוד תוצרילוואי של חופש היוזמה יבואו צורכי הכלל על סיפוקם. זו הייתה תורת הליבראל ליזט האנגלי בתקופה הווקטוריאנית, ותורת בווריג' הייתה ניגוד גמור לה. היא אמרה: אירגון חברתי התערבות המדינה הבטחה החיקית ומינימלית של צורכי הכלל.

מדוע בא אחר כך השלטון השמרני שנמשך עד היום גזה? כי היה זינוק גדול והיו כיבושים גדולים, והארץ אמרה: די. צריך לעכל את אלה, צריך לבסס אותם. מה ההגיון ההיסטורי של חנודות המטוטלת? אפשר לצויר דיאגרמה מוח עוצה משלט פועלם. היה מגיעה לשיא ידוע. באה ממשלה שמרנית וכורידת, לא לקו הרים. אלא עשרה אחוי ושומרת על התישגים הגדולים של קודמתה. היה אינה מונקת הלאה ואינה כובשת כיבושים נוספים. לעומת העם אינו זוקק לכיבושים חדשים, כי מידת גודלה של צרכיהם באה על סיפוקה. היה יש צורית מחייבת עצמיהותם של צרכיהם חדשים. כי תהליך התפתחות של צורלי האדם הוא בלתי-מוגבל בהיסטוריה. תיווצרנה בעיות חדשות שהמשטר השמרני לא יוכל לפתר

1953

DOC01028g

אותן; יגלו זרכים חדשים שהminster השמרני לא יוכל לספק אותן, כי אין בו המנוף של מסירות לצורכי הכלל; הוא אינו מונע על ידי אידיאליות שהוא זו במהותו — והוא תבוא השעה להחלפת השלטון.

פעם אמרתי זאת לאחד מראשי מפלגת ה„לייבור“, אך הוא לא היה מרוצה מהעריכתי, כי אילו הסכימים לה, היה צריך לחכות עוד חמיש, או עשר שנים ובינתיים יזדקן ולא יוכל להיות ראש-הממשלה. אולי מבחינת התפתחות ההיסטוריה ברור, כי ייווצרו בעיות חדשות, יגלו זרכים חדשים ויידרש זינוק חדש. אף בהיותם כוונת המפלגה השמרנית והמפלגה הליברלית לא תהיה מסוגנות לוינוק ושוב תבואה תנודה גדולה של המטוטלת, ותנוועת הפועלים תגיע מחדש לשיטון ושוב תיצור משחו חדש ותשדר מערכות. בזה עדין אינה באה על פתרונה הביעיה כפי שאני מציג אותה.

אתן דוגמה מהמחולל עכשו בארץ-ישראל. שם מנהלים בעת ובזונה אחת שני תהליכי ברמות שונות: התערבות המדינה היא כל הזמן בהתקומות; דאגה לחינוך, ריפורמות סוציאליות, דאגה לענפי ייצור מסוימים, דאגה לפיתוח מדעים. יתר על כן, אני יודע אם שמתם לב לוויוכוח שהיה בין שר-העבודה בממשלה ארצת-ישראל — ארתור גולדברג, שהוא יהודי טוב ומוצאו מתנוועת הפועלים — לבין מנהגי תנוועת הפועלים. גולדברג טען, שבמקרה של סיכון-עבודה רציני בין איגוד פועלים ומעבידים, ממשלה השיטון הדימוקרטי אינה יכולה להסתפק בכך, שהיא רק תתווך, ובמקרים יגיעו להסכם היא תחתוט על ההסכם. השלטון האמריקאי מייצג את ענייני הכלל והוא צריך לדאוג, שההסכם יהיה לטובת הכלל ולא על חשבון הכלל. הוא טובע לממשלה את הזכות להחערב. גדור יצא ג'ורג' מני במחאה: מדוע אתה פולש לתוחום חופש ההגדרה העצמית של איגודי הפועלים? מני מייצג כאן חפיסה לא סוציאליסטית — וגולדברג מייצג חפיסה סוציאליסטית.

1953

DOC01028h

אך האם תהליך זה יש לו נושאים בעט? האם בתודעתו שותף הוא לתחביבים אלה? האם הוא שיש בהם, נתפס להם? האם קיימת תנועה הנושאת את דבר הקידמה? לא. להיפך. במידה ויש התעוררות הציבור — אסיפות פומביות ותהלוכות — הרי הדבר הוא בנויגוד לתהליך זה. יש גיאות של נחשול. יש המכנים אותו פאשיזם חדש, ויש אומרים, שזוهي גוזמא. על כל פנים, קיים תהליך ריאקציוני. זהה בעיה חמורה מאד. אבל בשביל מי?

הסוציאליזם והבעייה הלאומית

בתקופה ידועה לכה הסוציאליזם בעיורון לגבי**הבעייה הלאומית**. היתה תפיטה של התרבות מהבעייה הלאומית. העולם הצטמצם לאירופה המערבית, או לכל היות לאירופה כולה ולא ראו את אסיה ואפריקה, וגם לא את אמריקה. האם זה מום ארגани של הסוציאליזם? האם תפיטה זו נשאהת נחלתו?

נחזיר לאנגליה. הרי עוד לא נדם ההר של הכרזות צ'רצ'יל: "אני לא אשבר ראש לתהליך חיסול האימפריה הבריטית". נפגשתי עם צ'רצ'יל כאשר היה ראש הממשלה בשיחות אחת וייחידה וניסיתי למכור לו את הרעיון, כי ראוי ולראוי שתהיה אלטרנטיבה לתרבות סואץ — לאו דוקא תעלת渠道 מאילת לחופי הים התיכון, אבל צינור נפט, לביש, או דרך אחרת. הוא הפסיק אותי ואמר: אוחז מציע אלטרנטיבה לתרבות סואץ, אנו איננו הולכים לאבד את תעלת סואץ. החת אמר ראש-ממשלה אנגלי ב-1952. אבל בinternities אותו מורה בית-ספר, ממוצע, אטלי, נתן עצמאות להודו. האם כל כך פשוט היה עניין מתן עצמאות להודו? אילו היו נשאים השמרנים בשלטון, או אילו היו הליברלים מגיעים לשולטן? אפשר, אחרי מתן העצמאות להודו, גם הממשלה השמרנית

1953

DOC01028i

נחתנת עצמאות. היא מקבלת את דין העקרון הלאומי, התייחס עט אטלי בברורה בועידה הסוציאליסטית של אסיה, בכנס היסוד שלה, בסוף 1950. אטלי היה נציג האינטראציונאל בועידה זו ומעמדו היה עלוב למדי. משלחת ישראל באח לא פעם לעזרתו מתחז סוציאלריות סוציאליסטית. אבל בעניין העם הבורגני אטלי היה גיבור היום, כי זכרו לו לא רק מתן עצמאות לבורמה, אלא גם מה שקדם לכך. עוד לפני מלחמת העולם השנייה הוא איש שפעל למען החלטה להפריד בין הודי ובורמה ולהכיר בבורמה כארץ שנשאה תחת השלטון האנגלי. אמרו לו הבורמנים: אילו לא הייתה זו מדיניות של מפלגת ה"לייבור" — העצמאות הייתה מקדימה את ההפרדה, והינו משועבדים להודו והוא לא הייתה משחררת אותו. זיכינו לעצמאות רק בכוח ההפרדה, שזקפה לזכות מפלגת ה"לייבור". וכי עכשו צודר בראש מתן עצמאות לאומית, אם לא האכות הסוציאליסטיים?

הכפי ויח מודע

יש בעיה של סוציאליזם אובייקטיבי כפוי וסוציאליזם סובייקטיבי מודע, הנשען על כוחות חברתיים רחבים הנעים בהכרה לנושאים. ויש עוד בעיות. הקפיטאיליזם עדין לא יצא מכל הכלויות. יש ארצות שב瞳 רק הקומוניזם יכול להבטיח פיתוח במחירות שלילית החירות, כאשר שיש ארצות שאולי רק הקפיטאיליזם יכול להבטיח בהן פיתוח. ברור, שהפיתוח כשלעצמו הוא ערך; הוא נכון, ואז מוכראה לבוא פשרה בין תהליכי המכוונים להגברת הסוציאליזם, לבין התהליכים המרכיבים אותו ושומרם זכות קיום לקפיטה ליום. תהליכי ההיסטוריה הם מרכיבים מאד.

באرض היה איש בשם פרום, ששימש כיווץ למשלה בענייני פיתוח. פרום הוא יהודי זקן, שהיה קומוניסט אינטלקטואל.

1953

DOC01028

כאשר דיברתי אותו על הקומוניזם ועל שלילת חירותו האדם והשלתו, אמר לי: בשביili יש בעיות קודמות — שאוכלוסייה שלימה לא תרعب, שהtinyוקות לא יגעו מערב, שהיבול יוגדל במהרה כדי שהאנשים לא ירעבו, ואם אפשר להשיג זאת רק עליידי בפייה, ואם הקומוניזם משיג דברים חיוניים אלה — אני بعد קומוניזם בארץות מסוימות.

יכולות להיות ארצות שבהן הקפיטאליזם הוא הכרחי. יכול מאוד להיות שאנו נדונים לתקופה ממושכת של סימן ביוזה בין צורות חברתיות שונות — צורות קפיטאליסטיות וצורות סוציאליסטיות שונות וצורות-שיתוף שונות בין סוציאר ליום ממשלתי ומשק קוואופראטיבי. זה גזירת המצב, או גזירה הקידמה, או גזירת הצרכים הלאומיים, ואולי גם החברתיים. אבל אין זאת אומרת שהגבولات צריכים להיות מוטשטשים. علينا לדעת להבחין בין המגמות: מה הן המגמות הרצויות לאורך ימים, שאופיין האנושי הוא עמוק יותר, המקרבות אותנו יותר למטרת הנכספת, ואשר במהלך אופן אפשר לרטום את האידיאליות הקיבוצי.

ברצוני להביא דוגמא של תחליף לאידיאליות. היכולים לתאר אתם לעצמכם רומאן, שבו דמותו של קפיטאליסט מעוררת התלהבות ואהזה عمוקה? היכולים אתם לתאר לעצמכם מהזה המזועע את הנפש על ידי כך, שמופייע קפיטאליסט החובע לעצמו את החופש ואת המרחב השלם ליוומתו, בלי קשר עם האינטנסים של המוני בני אדם, בלי קשר עם חיי נפשו של האדם הפשוט, עם סיכון עלייתו? אם ישנים לפעמים גילויים כאלה, הרי הם יכולים לשמש תחליפים שטחיים מאוד לאידיאליות סוציאלי.

אני מכיר ארץ אחת שהיא בשטח זה דוגמא לモפת — מכתיקו. זהה ארץ שאמנות הציור מפותחת בה מאוד. ואם תראו את התמונות של גדולי הציירים המכתיקאים, לא תמצאו בהן תמונות-נוף מריהיבות, וגם לא אבסטרקטיזם המבלבלת את מוחו של האדם — אתם תמצאו שם לא פורטטים, אלא

1953

DOC01028k

דמות אנווש: התמונות האלה כוֹלֵן גושבות מרד ומחאה. תראו שם פועל, אייכר כפוף כשל שכמו איזה גטַל כבד ופנוי חרושיקטיטים; תראו את הסבל ואת המאמץ — וגורל שיש להתקומם נגדו; אתם תראו מורלים ענקיים שכל אחד ואחד זהוי דראמה חברתית, עלילה כבירה של פריקת-על, של מאבק, של מחאה, של הוקעת העול החברתי, של העלאה האידיאל החברתי על נס. אבל אם תsiehow עינייכם מהתמונה ותראו את החיים — אף כי זהוי ארץ מהפכנית שהקקה חוקים מרחיקי לכת — היא יכולה משועבדת לפאראדווכטים מייאשים, אם כי לכורה וזהי ארץ של האלה, של דחיקת רגלי ההונז. מה קרה לתעשייה הנפט של מקסיקו? בימי שלטונו ההונז האמריקני במקסיקו היה המפעל ייעיל, ולאחר שהלאימו את התעשייה הזאת — השתלטה שחיתות, כוח המתפוקה ירד פלאים ומקסיקו צריכה לייבא נפט למקום לייצא.

הנה יש שם חוק המפריד לחלווטין בין הכנסתיה לבין המדינה, חוק האוסר על הכנסתיה לקוּם בתיספר והאוסר על הקומר, או על הנזיר, להופיע בתלבושתו הדתית מחוץ לכטלי הכנסתיה והמנזר. ויחד עם זה נמצא החינוך החילוני בשפל המדרגה רעם הארץ משועבד לחלווטין לכנסייה הקתולית — ולא רק לאמונה, אלא לכל מיני משפטים קדומים ואמונות תפולות. מתוך אולת-יד לשנות את המציאות — יצר המרידת והמחאה מצא את ביטויו בתמונות הקיר.

מזהガה בינו חזון ומצוקה

זהוי בעיה חמורה מאד. אפשר בקהל להסתפק בתחליפים, אם לא תבוא הגברת התודעה הסוציאליסטית, אם לא תחוץ השאייה הסוציאליסטית. אומרם לנו — משיחיות. אלמלא האידיאולוגיה המשיחית, ספק אם מדינת ישראל הייתה באה לעולם. היכול המין האנושי לכפות על

1953

DOC01028

עצמו, שלא יהיה לו חזנות ו שאיפות מרוחיקי לכת ? ברור, שבכל חזון שאינו נשען על צורכי בני-אדם — סופו להחנון, כאשר ככל צורך שאין Aiזה חזון מרוחק לפניו — אף הוא לא יעציד את החברה האנושית קדימה, הוא ישקע בקטנות ויתבזבז. לכן מתבקשת כאן Aiזו שהוא סינתייה.

אין ספק, שהביטוי לכך הוא הסוציאליזם. אין הכוונה למין תחיה ליברלית. אם אנחנו מנטחים את הדברים בלי משפט קודם, מבלתי להיעגנו בכל מיני דפוסים שבו פעם ושהחנועה הסוציאליסטית התפרק מהם, כגון כל מיני ניסוחים קיצוניים ונוקשים של המארכיזם או גילויים אוטופיסטיים, שאינם מולדדים כוחות יצירה וainsט דוחקים למעשה וainsט נאבקים לגמרי עם המציאות — הרי רק הסוציאליזם הוא המזיגה בין חזון למצוקה.

אם גסיח את דעתנו מכל אלה — האם נשאר לנו לחזור לliberalism ? האם זהה מגמה חברתית גדולה ומשחררת בשבייל חברתו כיום בעולם ?

אין אנחנו עווקים כאן במתן פתרונות מוכנים וainsט דורכים כאן על קרקע מוצק ואיתן. איןנו מתחפאים ומתרכבים בנצחות ובהישגים, אם כי חשבון ההישגים אין מבוטל בשום פנים ואופן. אנחנו נאבקים, אנחנו שואפים, אנחנו מתחאמים — אנחנו הסוציאליסטים בכל מקום בעולם. ישנו גם נסיגות שאינן מעדרות ; יש סילופים של הסוציאליזם, אבל נוצר שוב אתגר למאבק. יש שאנו מיעוט קטן, ויש שאנו מופיעים גם בהיותנו מיעוט ומחייבים חיוב מוסרי ומעוררים. אנחנו מופיעים בכל מיני צורות באסקלרייה של תורתנו הסוציאליסטית, אבל צריך תמיד לבדוק טיבו של המוצר ולהגדיר את אופיו.